

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336:364.44

Коцюрубенко Ганна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,

докторант кафедри фінансів

Одеського національного економічного університету

Kotsiurubenko Ganna

Candidate of Economic Sciences, Assistant Professor,

Doctoral Student of the Department of Finance

Odessa National Economic University

ORCID: 0000-0001-9604-5083

**СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ ЯК СФЕРА ДОСЛІДЖЕННЯ
ФІНАНСОВОЇ НАУКИ**

**SOCIAL INEQUALITY AS A FIELD OF RESEARCH OF FINANCIAL
SCIENCE**

***Анотація.** У статті автором запропоновано науково обґрунтований погляд на встановлення взаємозв'язку між дослідженням соціальної нерівності та проблемами, які вивчає та вирішує фінансова наука, визначено точки перетину сфер та окреслено напрями практичного застосування фінансової науки з метою зменшення впливу негативних наслідків соціальної нерівності. Трансформації в соціально-економічній площині, зміни парадигм та пріоритетів державної політики щодо формування лідерських позицій, а саме концепції особистого та соціального розвитку, економіки знань, людського капіталу, добробуту населення та важливості інклюзивних процесів у ринковій економіці, визначають важливість моніторингу змін, що відбуваються в підходах до розгляду та вивчення соціальної нерівності, як одного з найширших проявів*

стратифікованого поділу суспільства. Наголошено, що аналіз економічних відносин у формуванні явища соціальної нерівності взагалі, без деталізації за напрямками економічної реалізації, не у повній мірі розкривають специфіку фінансової науки та фінансових відносин, що формуються у суспільстві. Акцентовано увагу на тому, що в умовах ринкової економіки формування доходу відбувається через створення та розподіл ВВП, який можна досліджувати та аналізувати саме через призму фінансової науки. Зазначено, що дослідження та аналіз соціальної нерівності, з точки зору економічних домінант, дає змогу розглянути фінансові відносини, які формуються та реалізуються в досліджуваному суспільстві. Обґрунтовано, що значні диференціації щодо можливостей доступу до певних благ і соціальна нерівність сигналізують про низьку ефективність функціонування механізмів забезпечення соціального розвитку та соціального забезпечення населення, що безпосередньо залежить від тієї фінансової кон'юнктури та системи, що утворилась в державі та суспільстві, від способів фінансової взаємодії між учасниками, тобто включається до сфери дослідження фінансової науки.

Ключові слова: *соціальна нерівність, фінансова наука, фінансові відносини, суспільний розвиток, добробут.*

Summary. *In the article, the author proposed a scientifically based view on the establishment of a relationship between the study of social inequality and the problems studied and solved by financial science, identified the points of intersection of spheres and outlined the directions of practical application of financial science in order to reduce the impact of the negative consequences of social inequality. Transformations in the socio-economic plane, changes in paradigms and priorities of state policies regarding the formation of leading positions, namely the concepts of personal and social development, knowledge economy, human capital, population welfare and the importance of inclusive*

processes in the market economy, determine the importance of monitoring the changes taking place in the approaches to the examination and study of social inequality, as one of the broadest manifestations of the stratified division of society. It is emphasized that the analysis of economic relations in the formation of the phenomenon of social inequality in general, without detailing the directions of economic implementation, does not fully reveal the specifics of financial science and financial relations formed in society. Attention is focused on the fact that in the conditions of a market economy, the formation of income occurs through the creation and distribution of GDP, which can be researched and analyzed precisely through the prism of financial science. It is substantiated that the study and analysis of social inequality, in terms of economic dominants, enables the consideration of financial relations that are formed and implemented in the studied society. Significant differences in the possibilities of access to certain benefits and social inequality signal the low efficiency of the functioning of the mechanisms for ensuring social development and social security of the population, which directly depends on the financial situation and system formed in the state and society, on the methods of financial interaction between participants, that is, it is included in the scope of financial science research.

Key words: *social inequality, financial science, financial relations, social development, prosperity.*

Постановка проблеми. Однією з найбільш розповсюджених і відомих характеристик будь-якого суспільства виступає нерівність, варіативність якої, як явища, обумовлює науковий інтерес, дослідницьку проблематику та актуальність на усіх історичних етапах розвитку держав, при різних економічних і соціальних системах функціонування суспільства. Трансформаційні перетворення у соціально-економічній площині, зміни парадигм і пріоритетів державних політик щодо формування лідируючих позицій саме концепцій особистого та суспільного розвитку, економіки

знань, людського капіталу, добробуту населення та важливості інклюзивних процесів у ринковій економіці, визначають важливість відслідковування змін, що мають місце у підходах до розгляду та вивчення соціальної нерівності, як одного з найбільш широких проявів стратифікаційного поділу суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатогранність та різноплановість нерівності, як явища, обумовлюють широкий спектр напрямів наукових досліджень і розробки практичних рекомендацій щодо зменшення негативного впливу на суспільство. Дослідженнями різних аспектів прояву нерівності та її видів в економічній площині займаються Андрійів Н. М. [7], Балакірева О.М. [12], Головенько В.А. [12], Дмитрук Д.А. [12], Клевчик Л. Л. [13], Лібанова Е.М. [9], Опалько В. В. [10-11], Шупрудько Н.В. [7] та інші. Розгалуженість проблем і напрямів, які охоплює економічна наука, зумовлює досить широке коло науковців, які вивчають та досліджують різні аспекти окремих сфер економічного життя суспільства. Дослідженню проблем та тенденцій розвитку фінансової науки присвячено напрацювання Благуна І.Г. [3], Бойка С. В. [4], Глуценка А. С. [5], Леоненка П.М. [2], Федосова В.М. [2], Юхименка П.І. [2] та інших.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Включення проблем соціальної нерівності до сфер наукового пізнання зумовлює необхідність розгляду явища безпосередньо з позиції висвітлення тих особливостей та сфер реалізації, які є характеристикою обраного напрямку наукової думки. У переважній більшості випадків, має місце розкриття економічних засад соціальної нерівності та включення до досліджень розгляду процесів через призму економічних явищ. Аналіз економічних відносин у формуванні явища соціальної нерівності взагалі, без деталізації за напрямками економічного пізнання, не у повній мірі розкривають специфіку фінансової науки та фінансових відносин, що формуються у суспільстві.

Формування мети статті. Метою статті є встановлення взаємозв'язку між дослідженням соціальної нерівності та проблемами, які вивчає та вирішує фінансова наука, виявлення точок перетину та формування напрямів практичного застосування фінансової науки з метою зменшення впливу негативних наслідків соціальної нерівності.

Основний матеріал. Становлення фінансової науки пройшло досить тривалий шлях трансформацій та змін. Безумовним і доведеним є тісний зв'язок з державою та товарно-грошовими відносинами. Проте, це були вихідні та базові засади, що у подальшому не зникли, а увійшли до складу інших положень, які зараз дають змогу характеризувати фінансову науку та досліджувати усі її аспекти.

Якщо звернутись до вихідних основ категорій, то відповідно до Академічного тлумачного словника «Словник української мови», наука це «одна з форм суспільної свідомості, що дає об'єктивне відображення світу; система знань про закономірності розвитку природи і суспільства та способи впливу на оточуючий світ» [1].

Тлумачення категорії «фінанси» є предметом дискусій для наукової та економічної спільноти, що свідчить про багатогранність саме сприйняття даного явища та його еволюції у загальній науковій думці відповідно до тих змін, що відбуваються у суспільній свідомості. Відносно сталими та загальновизнаними є розподільчий характер фінансових відносин, що пов'язаний з розподілом та перерозподілом ВВП. Дискусії точаться навколо форми функціонування фінансів (фондова та нефондова концепції), щодо стадій виробничого циклу (виникнення фінансів на стадії виробництва чи на стадії розподілу), кількості функцій фінансів, вибору практичної чи політекономічної концепції трактування сутності (фінансові активи чи відносини) тощо. Проте, у переважній більшості своїй, визначення є відмінними не по основній сутності явища, а відповідно до певних методичних відмінностей дослідження, періоду розвитку чи ареалу

реалізації фінансових відносин, який впливав на формування визначення категорії [2; 3].

Виходячи із вищезазначеного, доцільно наголосити, що фінансова наука у цілому дає змогу розуміння сутності фінансових процесів через формування певної системи знань про закономірності розвитку фінансових відносин у суспільстві та способах взаємодії з оточуючою дійсністю.

Українські вчені пропонують розглядати фінансову науку у двох аспектах [2]:

- «у вузькому розумінні – це наука про окремі структурні ланки складної сфери фінансів;
- у широкому розумінні фінансова наука включає в себе ще й сукупність знань про закономірності розвитку фінансових відносин у глобальних масштабах всієї людської цивілізації, всіх національних держав, які з певного часу функціонують і взаємодіють у загальнопланетарному масштабі».

Поряд з тим, увага акцентується на важливості дослідження саме національних особливостей розвитку, адже «з початком формування національних держав у Європі поряд з проблемними напрямками у фінансовій науці помітними стають існування національних особливостей («національних ліній») у трактуваннях фінансових відносин, фінансових систем і фінансового господарства, а з часом зміни у національній пріоритетності досліджень» [2]. Цілком доцільно погодитись з міркуванням щодо важливості розроблення питань співвідношення національного і світового (глобального) в межах дослідження фінансової науки. Більш того, варто наголосити, що формування глобальних фінансових тенденцій має за основу саме рушійні зміни у середині певного осередку, як-то національний, транснаціональний, професійний тощо, тобто створений на основі спільних характерних рис, що стає можливо саме в умовах глобалізаційних змін, поряд з певним зняттям звичного розуміння кордонів і утворенням нових

союзних держав, доступності до інформації та розвитку новітніх технологій тощо.

Так, наприклад, Бойко С. В. звертає увагу, що розвиток економічних відносин, трансформація форм власності та інтеграційні процеси призводять до змін у структурі фінансової науки. Науковець виділяє особливості саме української наукової фінансової думки та пропонує концентрувати науковий інтерес на дослідженні фінансової думки України «як цілісної системи поглядів вітчизняних вчених-фінансистів на теоретико-методологічні та практичні питання функціонування фінансів у суспільстві» [4, с. 277].

Більш деталізовано, з позиції певних складових реалізації науки на практиці, наводить визначення фінансової науки Глуценко А. С., а саме тлумачить як «систему упорядкованих знань про фінансові явища і процеси, з виявленими достовірними передумовами виникнення, механізмами та принципами функціонування, доказовими, обґрунтованими положеннями та висновками про їх вплив на людину, господарство, суспільство, цивілізацію, оцінкою здобутків, вигод, втрат [5, с. 8]».

Виділення особливостей зарубіжної фінансової науки в умовах відповідних глобальних змін, а саме світової фінансової глобалізації й бюджетно-податкової гармонізації, наводить Благун І.Г. Науковець звертає увагу на передумови цивілізаційного розвитку, зокрема наявність високої етики, наукової полеміки, суперечливості і багатоваріантності наукового пізнання сьогодення, плюралістичного змагання ідей та пізнавальних підходів [3, с. 44].

Розглянуті аспекти свідчать про відсутність сталого та заскорузлого сприйняття трактувань, що забезпечує можливість адаптації до зміни явищ, які об'єктивно виникають у зв'язку із суспільним розвитком. Науковці пропонують розглядати плюралізм поглядів і постійний прагматизм досліджень з позицій суспільних інтересів як характерні ознаки сучасної

фінансової теорії[3, с. 44]. Фінансова наука розвивається відповідно до викликів та у відповідь на потреби державотворення, відповідно до запитів користувачів, що обумовлює концентрацію на тому чи іншому векторі або цілі розвитку суспільства, так би мовити, висвітлюючи цілеорієнтацію руху економічного та соціального життя суспільства, зокрема в українській практиці наукових досліджень присутні наукові напрацювання щодо обґрунтування та розробки фінансової політики, як складової практичної реалізації фінансової науки, з чітким формулюванням стратегічного напрямку, а саме «фінансової політики сталого розвитку», «фінансової політики економічного розвитку», «фінансової політики суспільного розвитку» тощо [6].

Соціум та особа, як самостійний суб'єкт, є безпосередніми учасниками усіх економічних і фінансових відносин, є як їх рушійною силою, так і безпосереднім споживачем усіх надбань наукового розвитку та його практичної реалізації. Поряд з тим, у ті чи інші проміжки часу, концентрація наукового пошуку та розвитку фінансової думки була зорієнтована на різні аспекти життя соціуму та відповідні напрями реалізації. Проте, сама основа ринкових відносин та обмеженість ресурсів обумовлюють виникнення та існування такого явища як соціальної нерівності у не залежності від тих чи інших стратегічних пріоритетів розвитку суспільства.

Соціальна нерівність, як суспільне явище, є досить складним та багатограним процесом, що знаходить своє відображення у тих наукових дослідженнях які охоплюють досить широкий спектр наукового пізнання, зокрема соціологічні, політологічні, економічні та правові науки. Досліджуючи етимологію терміну «соціальна нерівність», економісти пропонують вивчати дане явище з позиції тлумачення як «нерівний доступ до благ у суспільстві» [7].

Відповідно до класифікації ЮНЕСКО, наводяться такі прояви нерівності як, соціальна, культурна, політична, екологічна, освітня, просторова та економічна. Під останньою розуміється «відмінності між рівнями доходів, рівнем життя, активів, багатства, капіталу та інших стандартів, включаючи нерівність у працевлаштуванні». Поряд з тим, відповідно до тлумачення ЮНЕСКО, соціальна нерівність – це «відмінності між соціальними статусами різних груп населення, таких як класи, касти чи вікові групи щодо системних диспропорції у функціонуванні соціальних інститутів (таких як освіта, охорона здоров'я, правосуддя, соціальний захист), які впливають на рівень і якість доступу до послуг та захисту для різних груп, а також на життєві шанси та здатність прагнути до певних результатів та досягати їх» [8].

Лібанова Е. М. здійснює виокремлення політичної, етнокультурної та соціальної нерівності і наголошує, що первинним видом нерівності є саме економічна нерівність, «найбільш очевидним проявом якої є нерівність за доходами – спричиняє нерівність у доступі до основних соціальних благ, ресурсів, до реалізації основних прав» [9].

Поняття нерівності та «соціальної нерівності» у дослідників-економістів пропонується розглядати саме з первинної позиції доходів або ресурсів, які дають змогу їх отримати.

Так, здійснюючи діагностику соціально-економічної нерівності у глобальному вимірі, Опалько В. В. трактує нерівність «як нерівний доступ до ресурсів, доходів, капіталів, багатства та непропорційний перерозподіл цих ресурсів (багатства) на користь правлячої верхівки на різних рівнях» [10].

Андріїв Н. М. та Шупрудько Н. В. наводять визначення «соціальної нерівності як стану соціальної стратифікації суспільства та поляризації рівня життя населення, спричиненої надмірною нерівністю доходів у суспільстві, викликаною «викривленим» перерозподілом доходів та

невідповідною соціальною політикою». Дослідники наголошують, що економічний характер поняття «соціальна нерівність» не обмежується економічною нерівністю (тобто диференціацією доходів та майновим розшаруванням), але також включає нерівність життєвих шансів та людського потенціалу (доступ до освіти та медицини) [7].

Варто звернути увагу саме на включення до процесів формування соціальної нерівності таких вихідних умов як можливості отримання доходів, доступу до ресурсів та їх розподіл. В умовах ринкової економіки, формування доходів відбувається шляхом створення та розподілу ВВП, який можливо дослідити та проаналізувати саме через призму фінансової науки, тобто вивчення та аналіз соціальної нерівності, в аспекті економічних домінант, дає змогу саме розгляд фінансових відносин, які формуються та реалізуються у досліджуваному суспільстві.

У науковій літературі зустрічається вживання терміну «соціально-економічна нерівність». Так, Опалько В. В. стверджує, що межа між соціальною та економічною нерівністю найчастіше нівелюється, та констатує, що формування нерівності пов'язане з відмінностями людей за соціальним статусом, кількістю наявних коштів, освітою, віком, місцем проживання, рівнем та якістю життя населення тощо [11].

Колектив авторів монографії «Детермінанти соціально-економічної нерівності в сучасній Україні» пропонують здійснювати розгляд соціально-економічної нерівності, базуючись на виокремленні таких її детермінант: соціально-демографічних ознак (вік, стать, етнічні ознаки, сімейний статус), психофізичних ознак (здоров'я, зовнішність, ментальність), соціокультурних (система цінностей, мораль, релігія, освіта), політично-правової системи, економічної системи, громадянської активності, соціальних мереж [12, с. 23].

Однак, варто зазначити, що трактування «соціальної нерівності» доцільно наводити окремо від економічної складової, навіть не зважаючи на

домінуючий характер останньої, у противному разі виникає питання доречності збереження обох термінів, або питання вірогідності існування даних явищ або одного із них. Від так, соціальну нерівність слід розглядати та тлумачити як «положення в суспільстві, коли окремі соціальні групи мають різний соціальний статус, належать до різних суспільних класів або соціальних кіл» [13]. Виходячи з такого визначення, соціальна нерівність є цілком об'єктивним результатом розвитку суспільних процесів у державах, включаючи економічні відносин і фактори, проте не обмежуючись ними.

Поряд з тим, з точки зору економічної та фінансової науки, саме економічна складова дослідження (доходи та вплив на їх розподіл, ресурси та можливість володіння ними тощо) буде тим «нарзним каменем», що дасть змогу розуміння та аналізу явища, а також пошуку шляхів боротьби з його негативними наслідками для сучасних держав, що орієнтуються на інклюзивність, сталий та соціальний розвиток.

Соціальна нерівність є своєрідною «оборотною» стороною ринкової економіки і одним із вагомих індикаторів стану розвитку рівня фінансової системи держави. Такий стан речей обумовлює важливість втручання держави у ринкові процеси як певного гаранта та безпосереднього надавача суспільних послуг. Формування у громадян фінансової основи доступу до таких послуг, впливає на зменшення розшарування населення та сприяє надбанню можливості забезпечувати ті чи інші потреби.

Клевчik Л. Л. наголошує, що «у сучасному суспільстві питаннями соціальної нерівності займаються органи соціальної політики». Поряд з тим, науковець зазначає, що «напрямами оптимального рівня соціальної нерівності можуть бути: 1. Введення прогресивної шкали оподаткування. 2. Підвищення оптимального розміру оплати праці. 3. Зміна структури державних витрат» [13]. Однак, встановлення прогресивної шкали оподаткування, як і вплив на структуру державних витрат, не відноситься до реалізації прямих повноважень інституцій соціальної політики. Крім

того, цілком концентруватись лише на напрямках функціонування Міністерства соціальної політики щодо моніторингу стану соціальної нерівності, виявлення тенденцій її зміни та розробки стратегії державної політики, є звуженим підходом, адже обмежує сферу дослідження лише одним із інструментів впливу на негативні аспекти даного явища.

Значні диференціації щодо можливостей доступу до певних благ і соціальна нерівність сигналізують про низьку ефективність функціонування механізмів забезпечення соціального розвитку (змоги особи чи населення самостійно вплинути на зміну статусу через існуючі можливості та власний розвиток) та соціального забезпечення населення (створення безпосередніх механізмів впливу на соціальні диспропорції та формування можливостей отримати ресурси чи послуги, визначених соціальною політикою держави), що безпосередньо залежить від тієї фінансової кон'юнктури та системи, що утворилась в державі та суспільстві, від способів фінансової взаємодії між учасниками, тобто включається до сфери дослідження фінансової науки.

Висновки. Взаємопроникнення сфер і напрямів реалізації людського життя, дають змогу говорити про те, що розгляд економічних проявів нерівності не може відбуватись як відособлений прояв, а є як наслідком, так і джерелом впливу на зміну сукупного розуміння соціальної нерівності у суспільстві в цілому, проте, економічна складова та аналіз фінансових показників функціонування держави та суб'єктів фінансових відносин, формують певний вихідний доступний базис для дослідження, що дає змогу порівняння та виміру стану нерівності у суспільстві.

Дослідження соціальної нерівності є важливим напрямом фінансової науки, який дозволяє аналізувати та вимірювати стан та ефективність реалізації фінансової політики держави та обраної стратегії суспільного розвитку за двома векторами дослідження: складова забезпечення (коли держава створює та фінансує систему соціального захисту як безпосередньої сфери отримання допомоги для подолання несприятливих

обставин та підтримки у кризові процеси) та складова формування (створення) умов і нагляду (коли держава виступає регулятором процесів, використовуючи фінансові інструменти і важелі, та формує умови для можливостей повноцінного розвитку, захисту прав і нагляду за дотриманням законодавчо встановлених норм). У контексті соціально-орієнтованого підходу та з точки зору окремої особи або домогосподарства, утворюються також два аспекти розгляду проблема соціальної нерівності, а саме: змога самореалізації та зміни «страти» в середині суспільства, використовуючи створені зовнішні умови та надані можливості, та змога використання напрямів соціальної підтримки для забезпечення базових потреб у скрутних та несприятливих умовах. Наявність другої компоненти відповідає соціальному захисту, який має виконувати функцію хеджування та базової мінімальної фінансової підтримки. Орієнтація на компоненту держави, у частині фінансування потреб для самореалізації, лише посилить проблемні аспекти соціальної нерівності та вплине на поглиблення майнового розшарування.

Література

1. Академічний тлумачний словник «Словник української мови». URL: <http://sum.in.ua/s/nauka> (дата звернення: 05.01.2023).
2. Леоненко П., Юхименко П., Федосов В. Фінансова наука: генеза, еволюція та розвиток // Ринок цінних паперів. 2017. №1-2 URL: <http://securities.usmdi.org/?p=22&n=95&s=993> (дата звернення: 05.01.2023).
3. Благун І.Г. Історичний характер і періодизація розвитку фінансової науки // Наукові записки. 2013. №2 (43). С. 31-44.
4. Бойко С.В. Структурування фінансової науки та визначення місця державних фінансів в українській фінансовій думці // Історія нар. госп-ва та екон. думки України. 2008. Вип. 41. С. 271-277.

5. Глущенко А. С. Фінанси : Навч. посіб. Львів : «Магнолія 2006», 2014. 440 с.
6. Коцюрубенко Г. Сучасні тенденції розвитку наукових досліджень фінансової політики: актуальні проблеми сьогодення // Економіка та суспільство. 2022. №44. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-12> (дата звернення: 05.01.2023).
7. Андріїв Н. М., Шупрудько Н. В. Теоретичні підходи до тлумачення поняття «соціальна нерівність» // Ефективна економіка. 2019. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/60.pdf (дата звернення: 05.01.2023).
8. World Social Science Report, 2016. Challenging Inequalities: Pathways to a Just World. Published by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). 2016. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002458/245825e.pdf> (дата звернення: 05.01.2023).
9. Лібанова Е. М. Україна: глибина нерівності // Дзеркало тижня. Україна. 2016. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/ukrayina-glibina-nerivnosti-.html> (дата звернення: 05.01.2023)
10. Опалько В. В. Діагностика соціально-економічної нерівності у глобальному вимірі // Економіка і суспільство. 2018. Вип. 17. С. 37-45. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/6.pdf (дата звернення: 05.01.2023)
11. Опалько В. В. Соціально-економічна нерівність і формування нової парадигми інклюзивного розвитку в Україні // Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 38-2. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/38_2_2019/15.pdf (дата звернення: 05.01.2023)
12. Детермінанти соціально-економічної нерівності в сучасній Україні : монографія / [Балакірева О.М., Головенько В.А., Дмитрук Д.А. та ін.];

за ред. канд. соціол. наук О.М. Балакіревої ; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. К., 2011. 592 с. : табл., рис.

13. Клевчик Л. Л. Соціальна нерівність як основна диспропорція в суспільстві// Економіка та держава. 2019. № 4 URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2019/10.pdf (дата звернення: 05.01.2023).

References

1. Academic explanatory dictionary "Dictionary of the Ukrainian language" (2023). Retrieved from: <http://sum.in.ua/s/nauka> [in Ukrainian]
2. Leonenok P., Yukhymenko P., Fedosov V. (2017). Financial science: genesis, evolution and development. *Rynok tsinnykh paperiv*. №1-2. Retrieved from: <http://securities.usmdi.org/?p=22&n=95&s=993> [in Ukrainian]
3. Blahun I.H. (2013). Historical nature and periodization of the development of financial science. *Naukovi zapysky*, №2 (43), pp. 31-44 [in Ukrainian]
4. Boiko S.V. (2008). Structuring of financial science and determining the place of public finance in Ukrainian financial thought. *History of national economy and economic thought of Ukraine*, № 41, pp. 271-277 [in Ukrainian]
5. Hlushchenko A. S. (2014). Finance : Study guide. Lviv : «Mahnoliia 2006». 440 p. [in Ukrainian]
6. Kotsiurubenko. H. (2022). Modern trends in the development of scientific research on financial policy: current problems. *Ekonomika ta suspilstvo*. №44. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-12> [in Ukrainian]
7. Andriiv N. M., Shuprudko N. V. (2019). Theoretical approaches to the interpretation of the concept of "social inequality". *Efektivna ekonomika*. № 9. Retrieved from: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/60.pdf [in Ukrainian]

8. World Social Science Report, 2016. (2016). Challenging Inequalities: Pathways to a Just World. Published by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). Retrieved from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002458/245825e.pdf>. ([in Ukrainian])
9. Libanova E. M. (2016). Ukraine: depth of inequality. *Dzerkalo tyzhnia. Ukraina*. Retrieved from: <https://zn.ua/ukr/internal/ukrayina-glibina-nerivnosti-.html> [in Ukrainian]
10. Opalko V. V. (2018). Diagnostics of socio-economic inequality in the global dimension. *Ekonomika i suspilstvo*, №17, pp. 37-45. Retrieved from: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/6.pdf [in Ukrainian]
11. Opalko V. V. (2019). Socio-economic inequality and the formation of a new paradigm of inclusive development in Ukraine. *Prychornomorski ekonomichni studii*, № 38-2. Retrieved from: http://bses.in.ua/journals/2019/38_2_2019/15.pdf [in Ukrainian]
12. Balakirievoi O.M. (Ed.) (2011). Determinants of socio-economic inequality in modern Ukraine : monograph. *NAN Ukrainy ; In-t ekon. ta prohnozuv. Kyiv*, 592 p. [in Ukrainian]
13. Klevchik L. L. (2019). Social inequality as the main disproportion in society. *Ekonomika ta derzhava*, № 4. Retrieved from: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2019/10.pdf [in Ukrainian]